

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franco.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10.— K pol leta . . . 5.— " četr let . . . 2:50 " posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 30. junija 1916.

Boj za vsakdanji kruh.

»Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani« je poslalo dne 5. junija t. l. deželnemu odboru vojvodine Kranjske to-le peticijo:

Slavni

dež. odbor vojvod. Kranjske!

Podpisano »Deželno slovensko učiteljsko društvo« se obrača do slavnega deželnega odbora s prošnjo za podelitev vojne draginjske doklade kranjskemu ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu.

Odveč se nam sicer vidi na široko utemeljevati to prošnjo, ker sta slavnemu deželnemu odboru dobro znana beda in uboštvo kranjskega učiteljstva, vendar hočemo poudariti in naglasiti vsaj nekatere dejstva.

Obče je znano, da je v Avstriji kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Od zadnje regulacije plač, ki so se uredile z zakonom z dne 14. maja 1898. l., ima kranjsko učiteljstvo vedno isto plačo, če-tudi so se življenske razmere v tem času jako izpremenile. In če je v rednih časih težko izhajalo s svojo pičlo odmerjeno plačo, je zavlada sedaj v teh dragih časih v učiteljskih rodbinah beda, ki tira v obup. S strahom gleda učiteljstvo v bodočnost, ako primerja svoje dohodke s cenami, za katere so se podražile najnavadnejše življenske potrebščine. V dokaz naj navedemo ceno samo nekaterih potrebščin:

Pred vojno je veljal	1 kg moke	0:40 K	sedaj	1:20 K
" " " "	1 " mesa	1:44 " "	" "	6:00 " "
" " " "	1 " slanina	1:80 " "	" "	10:00 " "
" " " "	1 " kave	4:00 " "	" "	16:00 " "
" " " "	1 l mleka	0:20 " "	" "	0:44 " "
" " " "	1 l kaše	0:20 " "	" "	1:20 " "
" " " "	1 jajce	0:08 " "	" "	0:20 " "
" " " "	1 parčevljev	18:00 " "	" "	50:00 " "
" " " "	1 seženj drv	20:00 " "	" "	50:00 " "

Lahko trdimo, da so se podražile vse potrebščine od 200% do 400%. Kako naj spravi učiteljstvo svojo plačo v sklad s temi cenami?

Slavni deželni odbor je podelil učiteljstvu v l. 1915. draginjsko doklado dvakrat, v l. 1916. enkrat po 80 K, za vsakega nepreskrbljenega otroka do 18.

leta po 15 K. A ta malenkostna doklada v primeri z draginjo ni odpravila bede in uboštva iz učiteljskih družin. Učitelju ni mogoče drugače izhajati, kakor da dela dolgove ali pa da strada sam in njegova družina. Ker je draginja od dne do dne večja, pomanjkanje vedno hujše, mora priti pri učiteljstvu na zimo do katastrofe; ako se mu izdatno ne odpomore — ne bo hrane, ne bo obleke in obutve, ne bo kuriva.

Visoki deželni zbor kranjski je bil na svoji seji dne 2. februarja 1914 sprejel načrt zakona, s katerim naj bi se uredile učiteljske plače. Načrt se zaradi nekaterih določil ni mogel predložiti v Najvišjo sankcijo. Ta zakonski načrt bi bil zadovoljivo izboljšal gmotni položaj učiteljstva v rednih časih, kakor je to visoki deželni odbor tudi nameraval. Razume se samo ob sebi, da se je z zakonskim načrtom strinjal tudi slavni deželni odbor. Umestno in pravično bi bilo sedaj, da podeli slavni deželni odbor učiteljstvu vojne draginjske doklade v **tisti višini**, kakor določa **plače za redne in cenejše čase** od visokega deželnega zbora sprejeti zakonski načrt.

Učiteljstvo ni samo potrebno, tudi vredno je milejše usode, saj je vedno in zvesto izpolnjevalo svoje dolžnosti in jih vrši tudi v sedanjih vojnih ne le na bojnem polju, ampak tudi doma v polni meri in v vsakem oziru v znani idealni požrtvovalnosti, ki so jo priznali tudi najvišji vojaški dostojanstveniki.

Na podlagi navedenih dejstev prosi »Deželno slovensko učiteljsko društvo« sledeče:

1. Slavni deželni odbor naj dovoli učiteljem in učiteljicam ljudskih in meščanskih šol na Kranjskem vojne doklade naprej za l. 1916.

2. Ta doklada naj se izplačuje, počenši s 1. januarjem 1916 z drugimi dohodki pri davčnih uradih mesečno naprej.

3. Visokost vojne doklade naj bo ista, kakor določa zakonski načrt, ki ga je bil visoki deželni zbor sprejel na svoji seji dne 2. februarja 1914, v § 112. plače, všteti vse triletnice in druge doklade, ki jih določa načrt.

4. Ker imenovani načrt določa začasno nastavljenim učiteljem in učiteljicam le 800 K adjutuma na leto in ker s to plačo nikakor ni mogoče izhajati v tej veliki draginji, naj blagovoli slavni deželni od-

bor podeliti tudi začasno nastavljenemu učiteljstvu primerne vojne doklade.

5. Spomni naj se slavni deželni odbor tudi v pokojenega učiteljstva in mu blagohotno podeli primerno vojno doklado.

Kranjsko učiteljstvo pričakuje, da slavni deželni odbor usliši to njegovo nujno prošnjo ter mu nakloni podporo, kakor je to storil ostalim deželnim uslužbencem in kakor je c. kr. vlada naklonila vojno draginjsko doklado državnim nastavljenecem, ki so itak boljje plačani.

Odbor »Društva vpokojenega učiteljstva na Kranjskem, se je za dovolitev draginjske doklade s posebno vlogo obrnil na deželni odbor in na predsedstvo c. kr. deželnega šolskega sveta, kjer je tudi osebno posredoval, naj se v pokojenemu učiteljstvu in učiteljskim vdovam nujno pomore v sedanjem obupnem položaju.

Naš štajerski poročevalec nam piše: Po sklepu štajerskega deželnega odbora na seji dne 24. maja t. l. dobe od učiteljev-nevojakov: a) oženjeni in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 350 K; b) oženjeni brez otroka in oženjeni ali vdoveli z enim otrokom ali dvema otrokoma 300 K; c) ne-oženjeni učitelji ter neomožene učiteljice s spos. izpričevalom ali pa vdoveli brez otroka 120 K; č) neomožene učiteljice ročnih del in pomožne učiteljice 80 K. — Od učiteljev-vojakov, ki pripadajo moštvo (Mannschaftsstand), dobe: a) omoženi in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 300 K; b) omoženi brez otroka in omoženi ali vdoveli z enim ali dvema nepreskrbljenima otrokoma 250 K. Tiste učiteljice, ki so omožene z učitelji, dobe isto tako kot učiteljice samice po 120 K. Učiteljinevojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 230 K; b) če pa nimajo otroka ali le enega, odnosno dva, K 180. — Učitelji-vojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 180 K; če pa nimajo otroka, odnosno enega ali dva, 130 K. Pri gažistih dobi le žena 120 K.

Kot odločilni dan za to izplačilo velja 1. maj l. 1916. Najmanj šest mesecev slu-

žbe je potreba, da ima kdo do te priklade pravico.

Izplačevala pa se bo v treh obrokih, namreč 1. julija, 1. sept. in 1. decembra t. l.

Prvotno je bilo namenjeno izplačati en milijon kron. A izplačalo se bo med 3270 učiteljskih oseb le 650.000 K. (Vpokojeno učiteljstvo dobi tisto priklado kakor l. 1915.) — So nas spet priškrnili... No, pa saj smo temu že vajeni!

Z deželnega odbora kranjskega nam poročajo: Na svoji seji dne 10. t. m. je sklenil deželni odbor podeliti vsem vpoklicanim učiteljem samcem 25% draginjsko doklado od polovične temeljne plače.

Koroški deželni odbor je na seji dne 20. aprila t. l. dovolil ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu za l. 1916 draginjske doklade v isti meri in po enakih načelih, kakor l. 1915: samski učitelji (učiteljice) dobe v manjših krajih po 70 K, v večjih krajih po 100 K; poročene učne osebe — brez ozira na število otrok — v manjših krajih po 100 K, v večjih po 120 K.

Vojna.

POZDRAV Z BOJIŠČA.

Tovariš Josip Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., sedaj kadetni aspirant nam piše z dne 5. t. m.:

Slavno uredništvo! Cenjeni tov. urednik!

Ob obletnici svojega vojaškega življenja se spominjam tudi zvestega »Tovarisa«. Kolikokrat bi ga rad pregledal in zvedel iz njega vsaj najvažnejše stanovske zadeve. A on roma vedno le k moji ljubi družini, za mano pota ne najde. Ko sem bil o Božiču doma, sem ga v naglici pregledal. Zato pa, ko se vrnem — Bog nas ohrani! — takrat hočeva biti zopet tesno združena! — Pozdrave Vam in vsem tovarišem!

Te pozdrave sporočamo tem potom vsem tovarišem. Ukrenili smo tudi, da pojde odslej naš list za tovarišem Klemenčičem, ki je v vojaški sukni ohranil zvesto srce do nas. Želimo mu na vseh potih sreče junaške in veselega zdravega povratka!

LISTEK

Slovenske vojaške narodne pesmi.

Za moški zbor priredil Fran Marolt, učitelj. — Cena v platno vezanemu odtisku K 1.80, kartoniranemu odtisku K 1.50. V Ljubljani 1915. Izdal in založil prireditelj. Vse pravice pomnoževanja pridržane.

»Čeh godec, Slovenec pevec.« Slišal sem to povedati že kot otrok. In resnica je. Saj nikjer skoro toliko ne prepevajo kot po Slovenskem. Malodane vsaka večja vas je že pred vojno imela svoj pevski zbor, da o mestih ne govorim. Pa tudi v vsaki hiši prepevajo, zlasti dekleta pri delu. To je jako dobro znamenje. Goethe je nekoč rekel: »Tam ostani, kjer pojo. Slabi ljudje nimajo pesmi.« Da Slovenci radi pojo, jim je le v čast. S pono-

som pa smem tudi trditi, da izlepa kak narod nima tako krasnih, po vsebini in napetih, tako lepo občutenih, po pretežni večini otožnih narodnih pesmi, kot jih imamo Slovenci. V njih se zrcali naše narodno življenje, naše čutenje, v njih odsevajo naše navade, naši narodni običaji. Kako ugajajo tujcem! Na nekem večjem koncertnem odru Ogrske smo lansko leto prostovoljci v oktetu prednašali toli priljubljeno »Fantje se zbirajo« v docela priprosti harmonizaciji. Ogrski listi so pisali laskave ocene, češ, da so bile slovenske pesmi tam doslej popolnoma neznane, da Ogrji sicer besedila niso razumeli, vendar pa so iz pesemce čutili nekaj otožnega, kot slovo vojaka od doma, pred odhodom na bojno polje. —

V vseh narodih že dolgo vlada mnenje, da je nabiranje narodnih pesmi velikanskega pomena. Pri nas pričajo o tem mnoge zbirke od Kocjančiča in očeta naše narodne pesmi, zaslužnega Janka Žirovnika, pa do Hubadovih in Devovih za kon-

cert namenjenih harmonizacij. Mnogo so se svoj čas prerekali (tudi v »Novih Akordih«) o načinu harmoniziranja narodnih pesmi. Pred leti sem baš na tem mestu priobčil priporočilo Devovim narodnim pesmitim in zastopal mnenje, naj se našo narodno pesem harmonizira za moški zbor tako, kot je narod v resnici poje. En pevec poje, kot pravimo, »naprej«, drugi »čez«, a tretji »basira«. Pravzaprav pojó torej triglasno, toda harmonizirati je za čveteroglasni zbor: izpolni se harmonijo z uvedenim prvim basom. Razume se samo ob sebi, da harmonizacija ne sme nasprotovati pravilom harmonijoslovja.

Tako prirejene narodne pesmi, pa najsi slonijo samo na toniki, dominantni in kvečjem subdominanti, so v resnici narodne. So tako, kot jih je narod zložil in kot jih prepeva, domače so, brez tujega okrasja in nakita, kot domača kranjska dekleta v narodni noši. Ali takim je vstop v koncertno dvorano zabranjen. Dali so jim drugo lice, tako da je ostalo od na-

rodne pesmi bore malo: melodija in besedilo, harmonizacija pa je umetna. V tej obleki kažemo ponavadi našo narodno pesem svetu, kranjsko kmetiško dekle — po gosposko oblečeno.

Fran Marolt, učitelj in znani pevovodja, marljiv in delaven mož, je nabral 35 vojaških pesmi, priobčenih po raznih zbirkah, in jih izdal v lastni založbi. Kako vojaku dobro de v tujini slovenska beseda in še posebno slovenska pesem, vem iz lastne izkušnje. Tolaži ga v težkih časih in spominja svojega dragega doma, svoje rojstne zemlje... Vojaki zlasti radi pojo, in ideja, ki jo propagira Marolt s pričujočo zbirko zasluži uvaževanje. Izbral je primerne in značilne vojaške pesmi. Harmoniziral jih je z — malimi izjemami — po zgoraj omenjenem prvem receptu, preprosto, domače, nekatere harmonizacije drugih glasbenikov je neznatno popravil. Precej samostojna je karakteristična, stara »Oj, ta soldaški boben«. Bas II. bo imel veselje z imitacijo zvo-

VEST Z ITALIJANSKEGA BOJIŠČA.

Tovariš Vilko Mazi, kadet v nekem domobranskem pp., nam piše z italijanskega bojišča z dne 7. t. m.:

Dragi tovariši!

Iskrena hvala za dopisnico z dne 31. V. Prejel sem jo po sijajnem jurišu, ki ga je povzel naš bataljon dne 3. t. m. opoldne na poslednji laški hrib, ki nam je še zapiral pot in pogled v nepregledno bujno ravan. Z malimi izgubami smo zaplenili 3 strojne puške, 2 topa (15 cm), veliko množino provianta in orodja ter 1500 ujetnikov. Ostale smo pobili. Rešiti se ni mogel nihče, ker so branili robove, odkoder padajo navpične stene nad 1000 m globoko v dolino. Pri nekem padlem stotniku smo dobili Cadornovo povelje, kjer pravi, da je na te robove postaviti najboljše čete s prepričanjem, da jih bodo branile do zadnjega moža, da ne bo sovražnik od tod poplaval solnčne ravnine. Vsakega bojazljivca da je brez vsake preiskave na mestu ustreliti! — Zdaj gledam od tu velikansko ravan. Vincenzo vidim že s prostimi očmi. Tja gre naša pot! Bog daj srečo! Na zdar! Pozdravljam iskreno vse, ki so z nami!

Veseleč se tega poročila našega vrlega junaka, kliče mojemu in njegovim hrabrim borcem, sinovom slovenskega naroda: Naprej! Z vami sreča junaška!

PROROK NESREČE.

Kot pravi prorok nesreče se je oglasil Italijan, profesor Sinigaglia v romunskem listu »Opnia«. Ne odreka italijanskega narodnega čuta, ali njegov članek izzveneva vendar v resno svarilo na naslov italijanskega naroda. Sinigaglia pripoveduje, kako je že pred italijansko napovedjo vojne opozarjal italijansko vlado na možnost katastrofe. Pa tudi če bi bila vojna sreča naklonjena Italijanom, ne veruje, da bi pridobitve odgovarjale vsem žrtvam. Italija se bori za prisvojitve iredentističnega ozemlja okroglo 24.000 kvadratnih kilometrov z 800.000 Italijanov, ali dobila bi tudi tri milijone Neitalijanov, ki bi tvorili trajno nevarnost zanjo. Italija je izdala dosedaj pet milijard in doprinesla ogromnih žrtev v krvi. Čemu? Da osvobodi 800.000 — avstrijskih Italijanov! (Ta trditve Sinigaglie ne odgovarja sicer resnici v polni meri, po velikem delu pa že. Op. ured.) Razpravljajoč o militarističnih operacijah, pravi Sinigaglia, da Avstrijci prekašajo Italijane. Navajeni so boja, so fizično utrjeni in se laglje prilagode klimatičnim gorskim razmeram, nego pa Italijani. Blazna misel je bila, da bi Trst iztrgali Avstrijcem. Sinigaglia zaključuje: Ali se v Italiji še ni zbudila pamet? S solzami v očeh si mora reči vsak Italijan: Bojim se, da je prepozno!

ENOTNA NEMŠKA SVOBODOMISELNA STRANKA.

Korespondenčni urad: Predstojništvo nemškega »Nationalverbanda« se je 30. maja posvetovalo o ustanovitvi enotne nemške svobodomiselné stranke. V iste namene se v kratkem času skliče občni zbor »Nationalverbanda«.

VOJNI IZDATKI AVSTRIJE.

Kontrolna komisija za državne dolgove je sedaj obelodanila izkaz o stanju dolgov do konca junija 1915, torej tudi izkaz o državno-finančnih kreditnih operacijah, ki so bile potrebne za preskrbo sredstev za vojno prvih enajstih mesecev. Vojni dolgovi avstrijski so do 30. junija 1915 znašali skupaj 9.49 milijard kron. Od te vsote se je dobilo 4.88 milijard potom vojnih posojil, 4.61 milijard pa se je do-

bilo potom predujmov pri bankah. Za pokritje obresti od teh dolgov treba na leto 376.98 milijonov kron. Tem med vojno narejenim dolgovom je prišteji še stare državne dolgove v znesku 13 milijard kron. Ves avstrijski državni dolg je torej znašal koncem junija 1915 okroglo 22 in pol milijarde kron, ki je zanj plačati na leto kakih 890 milijonov kron davka.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Iz Budimpešte poročajo: V poletnem zasedanju bo državni zbor razpravljati tudi o šolskih vprašanjih; tako mislijo višje letnike meščanskih šol izpremeniti v poljedelske, obrtne in trgovske tečajje. Učencem nižjih letnikov pa se bo omogočilo prestop na gimnazijo ali realko. Na srednjih šolah pa odpravijo grščino in na njeno mesto uvedejo moderne jezike: francoščino, italijanščino, rumunščino, bolgarščino, srbski ali slovaški jezik. — Ogrski državni zbor je začel s svojim delom dne 7. t. m. — Glavno glasilo ogrske neodvisne stranke »Budapest« piše o ogrski šolski reformi: »Monarhija je hotela civilno upravo v Srbiji v prvi vrsti izročiti madžarskim uradnikom, pa tega ni mogla storiti, ker je le redkokje mogla dobiti madžarskega uradnika, ki bi bil večš srbskemu jeziku v besedi in pisavi. Ko vlada zamenja grščino z narodnostnim jezikom, hoče madžarsko inteligenco oborožiti in napraviti sposobno, da bo s svojimi narodnostmi mogla govoriti v njenem jeziku.«

NARODNOSTNI POKRET V KONGRESNI POLJSKI.

Kakor poročajo časopisi iz kongresne Poljske, se je pričel tam velik narodnostni pokret. Vasi in mesta tam tekmovale v praznovanju tretjega maja, obletnice poljske konstitucije. Ob tej priliki so bile nabrane velike vsote za poljsko narodno šolstvo, ki se posebno zaradi prizadevanja poljskih domoljubnih krogov jako živahno razcvita. Društvo poljskih učiteljev v avstrijskem okupacijskem ozemlju je pričelo sedaj izdajati v Lublinu strokovni dvomesecnik »Szkoła Polska«. Vendar bo treba veliko dela, preden se popolnoma uredi vprašanje poljskega narodnega šolstva. — Krakovski »Czas« poroča iz Varšave, da so nemške upravne oblasti dovolile, da začne poljska Šolska Matica zopet delovati. Po vseh krajih, ki so jih zasedle nemške čete, sme ustanovljati svoje podružnice, pa tudi ljudske in srednje šole, čitalnice, knjižnice itd. Nadzorstvo so si pridržale nemške oblasti.

»DANZERS ARMEE-ZEITUNG« ZA PRAVILNA NAZIVANJA KRAJEV.

Imenovani list piše dne 25. maja sledeče: Mi smo v naših uradnih poročilih po pravici zopet uveljavili stara nemška imena v južni Tirolski. Tudi v Albaniji smo odpravili slabo navado, da namesto čisto albanskih imen nič več ne uporabljamo italijanskih ter nič več ne pravimo: Durazzo in Valona, ampak Durz in Vlora. Sedaj je čas, da razširimo to delo pravičnosti tudi na Dalmacijo. V Dalmaciji stanujejo Hrvati in Srbo-Hrvati, v katero ni nikoli prodrli italijanski živelj. Samo na obrežju je zapustilo beneško gospodarstvo neznatne ostanke italijanskega plemena. Zader je pretežno jugoslovansko mesto, Šibenik, Split, Dubrovnik, K. Novi, Kotor so skoro čisto slovenska mesta. V vseh krajih uporabljajo edino vratarji v hotelih italijanska imena, dočim prebivalstvo nikoli ne govori Zara, Cattaro, Castelnuovo, Spalato, Ragusa, Sebenico itd.

zastava slave«, ki bodo vojake navduševale in jim podžigale pogum.

Zbirka je lično pisana in na kamenu tiskana. Želim vsega priporočila vredni izdaji, da se razširi povsod: na fronti in doma. Meni je — odkritosrčno povedano — napravila veliko veselje in mi pripravila par ur, v katerih sem mislil le na svojo rojstno deželo v nadi na skorajšnjo srečno vrnitev.

V Pragi, 28. maja 1916.

Zorko Prelovec.

Pokojnemu Francu Čaterju v spomin.

O pokojnem tovarišu in kadetu Francu Čaterju, ki je padel junaške smrti dne 4. maja t. l. na italijanskem bojišču, smo prejeli še te vrstice:

Franc Čater je bil edini sin dokaj imovite posestnice Julijane Čaterjeve na

Z odpravo italijanskih imen v Dalmaciji obsojamo obenem tudi vse falzifikate, ki je z njimi pokušala Italija, da olepša imperialistične zahteve s plaščem nacionalne ideologije.

IZPREMEMBA V ZAKONU O PODPORAH ZA RODOVINE VPOKLICANIH.

Nedavno je izšla cesarska naredba, s katero se zakon o podporah rodovinom vpoklicanih izpreminja glede podpor za pod 8 let stare otroke. Dozdaj so dobili ti otroci 50% tega, kar dobijo nad 8 let stari, sedaj pa bodo dobivali 75%. Vendar pa za rodovine, kjer že 3 člani dobivajo polno podporo, to izboljšanje ne pride v poštev. — Upravno sodišče je razsodilo, da morajo okrajne komisije za podelitev podpor svoje odločbe utemeljevati.

JEZIKOVNO VPRAŠANJE V NEMŠKEM DRŽAVNEM ZBORU.

Nemški državni zbor je razpravljati o reformi nemškega društvenega zakona. Med drugim je stavil odsek tudi predlog, da naj se takozvani jezikovni paragrafi, ki prepoveduje uporabo nemških jezikov v društvih, črta. Državni tajnik dr. Helfferich je izjavil, da združene nemške vlade tega predloga v sedanjem času ne morejo akceptirati. Vse moči je treba posvetiti vojni in dosegi končne zmage, za reforme pa bo čas po vojni. Navzlic odklonilnemu stališču vlade je državni zbor predlog, da se naj jezikovni paragrafi črta, sprejel z 265 proti 74 glasovom.

PODALJŠANJE OPROSTITVE DO 30. JUNIJA VOJAŠKE SLUŽBE OPROŠČENIH POLJEDELCEV.

Kor. urad: Vojni minister je na prošnjo poljedelskega ministrstva odredil podaljšanje oprostive vsaj do 30. junija vojaške službe oproščenih poljedelcev, voditeljev poljedelskih gospodarstev in poljedelskih uradnikov do 30. septembra t. l.

DVA MESECA BREZ MESA.

V »Berliner Tagblattu« se zavzema profesor dr. Boas za to, naj se v mesecu juniju in avgustu sploh prepove uživanje mesa, češ, v teh mesecih je dovolj perutnine in divjačine na razpolaganje, a če se ta dva meseca nič mesa ne porabi, da bo potem na jesen mesa dovolj. — Naj povemo ob tej priliki tole zgodbo: Ameriški pisatelj Upton Sinclair je napisal v »Contemporary Review« članek, v katerem pravi: »Deset let sem opazoval bolezni v svoji okolici in sem naposled odkril za nje tajno zdravilo — namreč glad! Sedaj sem popolnoma zdrav. Trpel sem leta in leta na glavobolu, na revmatizmu in drugih boleznih, sedaj sem pa zdrav. Zagrešil sem sto in sto napak, poizkusil vsakovrstna zdravilna sredstva, kar mi je kdo svetoval, a vse je bilo brez uspeha. Nekoč sem se sestal s starejšo damo, ki je bila prejšnja leta jako bolna — zdaj pa je bila zdrava kakor riba v gorski reki. Vprašal sem jo, s kakšnimi zdravili se je zdravila, pa sem zvedel, da s postom. S postom, postom, postom! »Post privede človeka k zdravju!« je trdila dama. Prvi dan res da mi ni post dobro storil, toda polagoma sem se mu privadila; post mi ni delal nobene težave. Pred postom sem trpela mnogo na glavobolu, ki pa je v moje veliko začudenje izginil, ko sem se nekaj časa postila. Glavobol je polagoma ginil. In bila sem bolj čila in bolj pripravna za delo, kakor ne vem kaj.« — Sinclair se je tudi postil — celih dvanaest dni — pozneje je pil jabolčni sok in pa toplo

mleko, in kar je na telesni teži izgubil, je naglo dobil nazaj. In čutil se je tako čilega in silnega, kakor še nikdar poprej. — Pisatelj dr. H. Starwing je izdal v Lipskem knjigo »Willst du gesund werden«, v kateri popisuje Sinclairove izkušnje in priporoča — glad! — No, to je vse prav in lepo! Ampak med tem, kar si lahko privošči ameriški pisatelj in ameriška dama, in med tem k čemer smo primorani mi navadni in neimoviti ljudje, je precej velika razlika — razlika med prostovoljnim gladovanjem in med gladovanjem, ki je posledica siromaštva in pomanjkanja. Prvo gladovanje imenujemo lahko — šport, drugo pa — kruto silo žalostnih razmer, ki uničuje milijone otrok in staršev, žen in mož! Kadar je bogatino gladu dovolj, si lahko pomaga; kadar je pa siromaku gladu dovolj, omahne do kosti in mozga izčrpan v — grob. V katero vrsto gladujočih štejemo učiteljstvo?

SMRTNA OBSODBA.

Kor. urad poroča: Dne 3. junija 1916 je bilo kazensko postopanje proti dr. Karlu Kramaru, dr. Alojziju Rašinu, Vincencu Červinku in Josipu Zamazalu v prvi instanci končano. — Državni poslanec dr. Karl Kramar je bil 21. maja 1915 aretovan in izročen c. kr. vojaškemu pravdnstvu na Dunaju, da izvede kazensko postopanje. Začelo se je pravdniško pozvedovalno postopanje zaradi hudodelstva veleizdaje po 58. kaz. zak. in zaradi hudodelstva proti vojni sili države po § 327. vojaškega kaz. zakona in pozneje raztegnjeno tudi na njegovega somišljenika državnega poslanca dr. Alojzija Rašina. Tekom pozvedovalnega postopanja so se pojavili sumljivi momenti proti tajniku časopisa »Narodni Listy«, Vincencu Červinku in proti knjigovodji v Brodku pri Prerovu Josipu Zamazalu zaradi hudodelstva vohunstva raztegnilo kazensko postopanje tudi na ti osebi. — Po izvršenem poizvedovalnem po § 321. vojaškega kaz. zakona in se je postopanje je c. kr. vojaško pravdnstvo na Dunaju vložilo proti imenovanim štirim obdolžencem obtožbo z dne 6. oktobra 1915., ki dolži obtožbenca dr. Kramara in dr. Rašina hudodelstva veleizdaje in hudodelstva proti vojni sili države po § 58. c. § 59. c. kaz. zak. in § 327. voj. kaz. zak. ter obtožbenca Vincenca Červinko in Josipa Zamazala hudodelstva vohunstva po § 321. voj. kaz. zak. — O tej obtožbi se je pred pristojnim c. kr. domobranskim divizijskim sodiščem na Dunaju vršila v času od 6. decembra 1915. do 3. junija 1916. javno glavna obravnava, ki jo je vodil c. kr. nadporočnik-avditor dr. Beutelschmid. Obtožbo je zastopal namestnik c. kr. vojaškega pravdnika c. kr. nadporočnik-avditor dr. Kreminger. Obtožbenca dr. Kramara, dr. Rašina in Červinko je zagovarjal odvetnik dr. Körner iz Prage, obtožbenca Zamazala odvetnik dr. Levit z Dunaja. — Vojno sodišče je izreklo dne 3. junija 1916 sodbo, s katero so bili vsi štirje obtoženci spoznani v smislu obtožbe za krive in obsojeni na smrt. — Zagovorniki so v imenu obsojencev oglasili ničnostno pritožbo na najvišje domobranksko sodišče.

POZOR!

Moški, nosite svoje vojaške dokumente vedno s seboj. Voj. policija večkrat po cesti in v javnih lokalih pregleda civilne osebe, ki se dostikrat ne morejo izkazati o svojem vojaškem razmerju. Zato naj moški, ki še stojijo v starosti vojnih zavezanec, vedno nosijo s seboj vojaške dokumente (potrdilo o zglastitvi za prebiranje, črnovojniško legitimacijo, potrdilo o oprostitvi in podobno). Tako bo

MOJA SPREMLJEVALCA.

Na mojega življenja pot dva spremljevalca sta mi dana, ki stražita me vsepovsod, noč bodi ali ura rana... Spremnik mi je ob vsaki strani; Na desnem v črnem pajčolanu devica bledolična hodi, z rokó me mrzlo svojo vodi; ob levi: mladec mrkook, zagrnenj v temen havelok... Oba me zreta in — molčita, naj prosim, me ne zapustita... Kdo mi pove, kdo mi pove, kako je gostoma ime? — Devica Žalost je nemila, mladenič pa Obup, njen brat... Ko smrt me pride obiskat, od mene bosta se ločila!...

Janko Leban.

kontrola olajšana in sitnosti bodo manjše. — Pozor, črnovojni oproščenci! Še enkrat se vsi veljavno oproščeni opozarjajo, da le tistim ni treba priti na sedanje pregledovanje »O«, ki so za orožje sposobni. Kdor je pa slučajno oproščen, a je doslej spoznan za orožje nesposobnim, mora iti k pregledovanju, ki ima ravno ta namen, med dosedaj nesposobnimi dognati, če ni ta ali oni vendarle orožja zmožen. Če ima kdo torej od katerikoli strani drugačen pouk, je v zmoti in bo moral trpeti sam neprijetne posledice, če se pregledovanju odtegne.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Šola v Dramljah 400 K; »Teden Rdečega križa« v Dobropoljah potom učiteljstva 1802 K 41 vin.; vrhutega nabralo v šoli 68 K 43 vin.; šole v okraju Pazin nabrale v »Teden Rdečega križa« 7815 K 95 vin.; »Teden Rdečega križa« v Ilirski Bistrici potom sodelovanja tovarišice Olge Tomšičeve in tovariša nadučitelja Rudolfa Horvata 2100 K; v »Teden Rdečega križa« se je vpisalo na deški CM šoli v Trstu 85 članov ter je bilo nabrano 111 K članarine, oziroma darov. Za ranjence, družine vojakov in vojake, ki stoje v vojni, je poslala ta šola iz 30 nabiralnih pušic 135 K 06 vin. vojnopomožnemu uradu, skupina V., Dunaj, IX. Berggasse 16, za mesec april in maj; Ribno pri Bledu v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šolske mladine pod spretnim šolskim vodstvom 408 K; v občini Materija v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šol 1236 K 06 vin.; v občini Podgrad v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šol 2000 kron; Šentjanški šolski okoliš pri Ptuj 230 K 30 v; učiteljstvo Srazrednice v Šiški-Ljubljani od službenih prejemkov 11 K; Antonija Kračmanova, učiteljica v Št. Lenartu pri Laškem trgu, 2 K; ravnatelj F. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za maj in junij po 10 K = 20 K; v »Teden Rdečega križa« na Javorniku s sodelovanjem 5 učiteljic 1100 K; v »Teden Rdečega križa« na Jesenicah s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 2668 K 40 vin.; uspeh dela meščanske šole v Krškem (glej dopis v današnjih Kranjskih vesteh!) 3000 K; v »Teden Rdečega križa« nabrali otroci in učiteljstvo velikonedeljske šole na Štajerskem 222 K 80 vin. in tedenska zbirka istotam do danes 41 K 70 vin. = 264 K 50 vin.; vse postojnsko učiteljstvo in šolska mladina v »Teden Rdečega križa« 3260 K 55 vin.; čisti dohodek gledališke predstave ljudskošolske mladine v Idriji 355 K; v »Teden Rdečega križa« nabrali šolska mladina, učiteljstvo z dekanom in županstvom 1398 K 56 vin.; Adolf in Ana Rosina v Ormožu 20 K; šolsko vodstvo v Šmartnem pod Smarno goro čisti dohodek šolarske veselice 40 K; tedenski prihranki šolske mladine v Ljubljani za mesec maj 853 K 44 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojanu 12 K 41 vin.; skupaj 29.313 K 07 vin.

V zadnji številki izkazanih 82.124 K 97 v. Danes izkazanih 29.313 « 07 »

Doslej nabranih 111.438 K 04 v.

V izkazu, priobčenem v zadnji številki, mora stati na 3. strani v prvi koloni, 9. vrsta, vsota 1239 K 69 vin., ki so jo nabrali učiteljstvo in šole v občini Dekani. Ta vsota je pomotoma izpuščena. — V isti koloni in na isti strani mora stati pri skupnem izkazu denarnega uspeha za »Rdeči križ« 97 vin. (ne 69 vin.)!

IV. VOJNO POSOJILO.

Nadalje so podpisali: Šola v Dramljah 200 K; slovenska šola v Barkovljah, in sicer: Ivan Kraševič, Josipina Birsova, Marija Humplikova, Ferdinand Starec, Ana Scheimerjeva, Olga Sedevčičeva in Josipina Posegova po 1000 K = 7000 K; slovenska šola na Vrdeli, in sicer: Ivan Daneu, Vinko Trobec, Rafael Kosovel, Angela Setničarjeva, Ivanka Sabadinova, Emilija Peternelova, Kristina Delak-Gerdolova, Valerija Koširjeva in Ljudmila Požarjeva po 1000 K = 9000 K; slovenska šola na Opčinah, in sicer: Štefan Ferluga in Antonija Daneuova po 1000 K = 2000 K; slovenska šola na Proseku-Kontovelju, in sicer: Franc Martelanc, Edvard Sosič, Martin Furlan in Amalija Martelancova po 1000 K = 4000 K; slovenska šola v Bazovici: Josip Gorkič 500 K; slovenska šola v Rojanu: Irma Nöthova 500 K; slovenska šola pri Sv. Križu poleg Trsta, in sicer: učenci 2800 K, stranke 6000 K, učiteljstvo 1500 K = 10.300 K; učenke deklishe CM šole v Trstu na Aquedottu: Poljšak Ana 1000 K, Poljšak Emilija 1000

K, Knežič Ljubomira 200 K; slovenska šola v Katinari, in sicer: Ciril Valentič, Amalija Čokova in Marija Čokova po 300 K = 900 K; Šentjanški šolski okoliš pri Ptuj 62.300 K; učenci in učenke slovenske mestne šole na Vrdeli 200 K; učenci meščanske šole v Krškem 100 K; dr. T. Romih, ravnatelj meščanske šole v Krškem, 300 K; predsednik »Pedagoškega društva« v Krškem za društvo 100 K; ustanovni sklad za 4. razred meščanske šole v Krškem 65.000 K; šolski voditelj pri Veliki Nedelji (Štajersko) nabral (šolski nabiralnik) 3200 K; mladina ljudske šole v Postojni 2300 K; učenke c. kr. rudniške deklishe ljudske šole v Idriji 1900 K (ne 1500 K, kakor je bilo zadnjič pomotoma izkazano!); Marija Kavčičeva, ravnateljica c. kr. rudniške deklishe šole v Idriji, 200 K; v Ljutomeru: učiteljica Josipina Wessnerjeva poleg že izkazanih 500 K še 500 K (skupaj 1000 K); ravnatelj Robič 1000 K, učitelj Zacherl 1000 K, učiteljica Minka Zacherlova pri Sv. Križu 1500 K, učiteljica Slavka Zacherlova v Vučji vasi 1200 K, razentega sta tovariša Zacherl in Valher v Ljutomeru nabrala 400.000 K; po vplivu nadučitelja M. Debelaka v Šmartnem pri Litiji 13.000 K (za III. vojno posojilo pa 8000 K); slovenska občinska ljudska šola v Barkovljah (zasebniki in učenci) 900 K; slovenska občinska ljudska šola v Rojanu (zasebniki in učenci) 300 K; skupaj 590.100 K. V zadnji številki izkazanih 444.800 K — v. Danes izkazanih 590.100 « — «

Skupaj IV. vojno posojilo 1.034.900 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«. Za »Rdeči križ« itd 111.438 K 04 v. III. vojno posojilo 272.148 « 69 « IV. vojno posojilo 1.034.900 « — «

Skupna vsota 1.418.486 K 73 v.

Ako v tej vsoti, ki se v njej zadostno zrcali domoljubno delo naših ljudskih in meščanskih šol, prištejemo še vsoto, ki je — tudi po izkazih v našem listu — zbrana po naših srednjih šolah, dobimo ta račun: Ljudske in mešč. šole 1.418.486 K 73 v. Srednje šole 29.704 « 58 «

Končna vsota 1.448.191 K 31 v.

Kaj naj rečemo k temu impozantnemu številu? — Kratko: Numer a loquuntur!

Bodoča šola ali državna ali narodna šola?

Dunaj, 10. junija 1916.

Naj Vam na kratko sporočim o zadnjem zborovanju, ki ga je imelo tukaj glavno vodstvo nižjeavstrijskega deželnega učiteljskega društva. Glede bodoče šole je učiteljstvo Nižje Avstrije preciziralo svoje stališče:

Država imanalogo, da z ugotovitvijo splošnih načel glede na izpopolnitev v notranjo uredbo vsega šolstva ter s strogim nadzorovanjem točnega izvrševanja teh načel ustvari pogoje za enakomerni razvoj šolstva v vseh njegovih panogah. — Država naj torej v vseh svojih sestavnih delih (deželah) gleda na izvedbo državnega šolskega zakona ali kakega drugega zakona, ki stopina njegovo mesto.

Naj torej:

1. odstrani posebno stanje šolstva v posameznih deželah;
2. določi minimum obveznih zahtev glede šolskih zgradb, šolskih higienskih naprav, učiteljske izobrazbe in obsega gradiva učnih načrtov;
3. zagotovi izpolnjevanje teh minimalnih zahtev potom državne sile.
4. Za sedaj se odklanja poddržavljenje šolstva v tem smislu, da bi država prevzela vsa skupna šolska bremena in nastavljanje učiteljstva.
5. Šolska bremena je treba preložiti na zmogljive korporacije, nego so to dosedanje občine in dežele. Tako telo je narod, ki je postal avtonomen in ki njegovo svobodno izvoljeno zastopstvo prevzema narodno nalogo oskrbe šolstva kot najdragocenejše narodno kulturno imetje.
6. Tudi pravne razmere učiteljstva naj uredi korporacije, ki zastopajo narod, in sicer po načelih, kakor jih določi državno zastopstvo.

7. Učiteljstvo naj se torej v interesu šolstva in samega sebe zavzema za novo politiško uredbo Avstrije v tem smislu, da se ustvarijo narodne samoupravne (avtonomne) korporacije!

Avstrijska šolska misel.

Praga, 12. junija 1916.

Grof Adalbert Schönborn, predsednik deželne upravne korporacije na Češkem, razpravlja v dunajski reviji »Das neue Oesterreich« o avstrijski državni misli. V tej razpravi pravi ta odlični državnik:

»Navdušena ljubezen do cesarja, neizpremenljiva zvestoba do cesarske hiše, jasno spoznanje, da so narodi drug na drugega navezani, da sodijo neločljivo skupaj — so gotovo sestavni deli avstrijske državne misli, ki si moramo njih smotrnega, vnetega negovanja vsi žele, ako hočemo — in to hočemo vsi! — da se avstrijska državna misel okrepi. V teku stoletij na različne načine skupaj zrasla, je naša stara Avstrija komplicirana državna tvorba, manj enostavna in pač tudi težje vladati, nego večina drugih držav. In tako tudi bistvo naše države, ki mu mora v glavah državljanov odgovarjati državna misel, nikakor ni izčrpano z ravnokar naštetimi tremi, čisto ob sebi umevnimi sestavnimi deli; še dva druga, ki nujno sodita zraven njih, hočem pokazati. Neločljivo zvezana ljudstva, ki jim mora država dovajati in posredovati splošno blaginjo, pogoje za srečo posameznega človeka, morajo biti tudi edina, ako naj ta splošna blaginja ne postane nemogoča. In neobhodni pogoj za to edinost, ki nikakor ne izključuje mirne kulturne in gospodarske tekme, je enakomerno ravnanje z vsemi posameznimi ljudstvi države po nosilcih javne oblasti, izključena mora biti vsaka prednost in vsako zapostavljanje narodov. Naši predniki, ki so dali naši državi, stoječi ob zibelki ustavnega življenja, katero je naš preslavni vladajoči vladar podaril državi, njene zakonite temelje, njeno ustavo, so imenovali urejeno stanje, iz katerega stalno izvira in enakomerno postopanje — enakopravnost narodov. Dober in točen izraz, ki ga naj bi mi, potomci, obdržali. Tega zakonito urejenega, ustavnega zajamčenega stanja se ne sme dotikati, zakaj drugače bi bila bodočnost naše države enaka nadaljevanju preteklosti pred vojno in notranja raztrganost in zapletenost bi gotovo po vojni ne prenehali.«

Z ozirom na ta jasna izvajanja smemo tudi Slovenci pričakovati, da bo nam nasproti po vojni v večji meri nego je pred vojno veljalo določilo člena XIX. državnega osnovnega zakona glede na politiške in kulturne naše interese in pravice!

Konec šol in skrb za bodočnost.

(Iz krogov staršev.)

V »Slovenskem Narodu« od pretekle sobote čitamo ta-le članek:

Po službenih poslih sem prepotoval zadnji čas malone vso našo deželo. Govoril sem z deželani o tem in onem, kajpada tudi o vojni in o — naši mladini. S starši sem govoril, ki imajo sinove v vojni, a govoril sem tudi s starši, ki imajo sinove v šolah, v ljudskih in srednjih. Kak je splošni vtisk teh pogovorov? Neizmerna ljubezen, ki stiska in dviga srce slehrnega očeta, slehrne matere! Jaz to dobro razumem, ker imam sam otroke. In če je mogel kdo kdaj govoriti v imenu vseh — evo mene: Vsa naša skrb, ves strah in vsa sreča je osredotočena v bodočnosti naše dece!

Zato mi bodi v imenu vseh dovoljena ta odkrita in uvaževanja vredna beseda, ki jo narekuje ljubezen do naše dece, ki je up in bodočnost naroda, domovine, države!

Šolsko leto se bliža koncu. Ob izrednih razmerah, kakršnih ni bilo doslej in jih tudi posled ne bo, se srečno zaključuje zopet eno razdobje pouka in vzgoje naše ljubljene mladine. Ako kdaj prej, je bila letos šola vsem in vsakemu pravi blagoslov. Kolikor ljudi ni vojna potegnila v svoj vrtnec, vsi ti so imeli na svojih domovih dela preko glave in moči. Zato je bila neskončna razbremenitev vzgojno in poučno delo naših šol, ki so sprejele našo deco v svoje varstvo, da ni podivjana in nenadzorovana zapadla moralnim in telesnim pogubam. Naše vrlo učiteljstvo — tako ljudskošolsko kakor srednješolsko — je imelo seveda mnogo več odgovornega dela nego v normalnih časih, ker ni moralo samo vestno skrbeti za svoje notranje šolsko delo, nego je tudi potom šole

in s sodelovanjem učeče se mladine skrbelo za razne patriotične in dobrodelne naloge ter je tako neprestano vzgojevalno in plemenito vplivalo na mladino! Hvala tisočera temu našemu učiteljstvu, ki je v polni meri izpolnilo svojo stanovsko dolžnost ter prevzelo tudi dobršen del nalog staršev! Naša hvaležnost mu ostane trajna!

Tikoma ob tej povzdigujoči misli se dviga naša razumljiva skrb, kako bo z začetkom in delom prihodnjega šolskega leta? Število moškega učiteljstva, ljudskega in srednješolskega, je že sedaj zmanjšano na minimum. Večina stoji pod orožjem, zato pa morajo tisti, ki so ostali doma kot za vojno službo nesposobni ali pa kot nepogrešljivi, opravljati svoje delo s podvojenimi silami. — Vem, da je to delo težko, ali prepričan sem, da se je vršilo iz dobre volje, saj so nadomeščali svoje tovariše na bojnem polju in mnogokateroga očeta učeče se mladine.

Iskrena želja in prošnja nas staršev je, naj bi poklicane oblasti — v prvi vrsti so to šolske — nemudoma poskrbele, da se jeseni pouk redno prične. In ne samo po ljudskih šolah, temveč tudi in zlasti po srednjih! Dosti nas je, ki bivamo na deželi in imamo svoje sinove v mestu v srednjih šolah. To stane danes — nič ne pretiravam! — ogromno denarja. Radi ga žrtvujem, saj gre za srečo naše dece! A če bi bil pouk prekinjen ali neredno začel, bi bilo škoda letos izdanega denarja, ker bi z vsako zamudo ali odložitvijo trpela vzgoja mladine, ki mora teči zdržema in redno naprej, da obrodi z lepim sadom. Zato se obračamo do poklicanih šolskih oblasti z vprašanjem, če bi se ne dalo kaj storiti, da se še bolj ne skrči število učiteljev, da bodo mogli usposabljati našo mladino telesno in duševno v zavedne in izobražene člane naše mogočne monarhije! In to delo teče vzporedno z delom na bojnem polju: to brani državo v sedanji obliki in sestavi, ono pa skrbi za njeno bodočo moč in veljavo! — In koliko skrbi bi odpadlo od srca, ko bi tudi med počitnicami mogli zupati svojo deco nadzorstvu učiteljev! Saj ni, da bi bili učitelji k temu primorani; toda že zavest, da je nad otroki čujče oko učiteljev, vpliva na vse vedenje in nehanje mladine blagodejno. In kdo more trditi, da ni treba sedaj dvakrat napornemu delu učiteljstva oddiha in odmora?

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?*)

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona.)

(Dalje.)

2.

Nadaljni pogoj, ki se zahteva za ustanovitev nove javne ljudske šole, je, da imajo otroci do obstoječe šole dlje nego 4 km. Za ustanovitev nove šole se zahteva, da je v kraju, oziroma v več krajih eno uro naokolo skupaj vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Merodajna je oddaljenost stanovanja šoloobveznih otrok do obstoječe šole. Ako so posamezni deli občine, oziroma posamezne hiše več nego 4 km oddaljene od obstoječe šole, je to samo po sebi brez pomena, ako ne prebivajo v teh občinskih delih, oziroma hišah otroci, ki so dolžni hoditi v šolo. V poštev prihaja samo oddaljenost tistih hiš, ki v njih stanujejo šoloobvezni otroci. — Pri ugotovitvi upoštevnega števila otrok se smejo torej upoštevati samo tisti otroci, ki so njih stanovanja več nego 4 km oddaljena od obstoječe šole, torej samo tisti otroci, ki imajo več nego 4 km dolgo pot do obstoječe šole. (Razs. upravn. sodišča z dne 19. oktobra 1907, št. 9291, B. št. 5437).

Šola, ki se mora do nje izmeriti daljavo je tisto poslopje, ki je trajno namenjeno za učne namene. — Ako so posamezni razredi zaradi nedostajanja prostora nastanjeni v zasebnih hišah, ne pridejo pri določitvi daljave v poštev v zasebnih hišah nameščeni razredi, temveč samo redno šolsko poslopje. (Razsodba upravnega sodišča z dne 11. marca 1904, št. 2487, B. 2453). Oddaljenost do šole je premeriti po daljavi najkrajše javne poti, ki drži do šole. V poštev prihaja torej praviloma vedno najkrajša javna pot. To je povsem naravno, ako uvažujemo, da morajo za udobnost in varnost prometa na vseh javnih potih skrbeti občine in politiška oblastva. Ako je krajša pot do šole samo začasna, n. pr. za časa snežnih zemetov ali poplav nerabna, to še nikakor ne opravičuje, da bi se smelo meriti daljavo do šole po boljši, a daljši poti. — Dejstvo, da je krajša javna pot začasno

neporabna, pač opravičuje po zmislu § 2. deželnih šolskih zakonov ustanovitev ekskurzrednega (zasilnega) pouka, ne more pa biti merodajno pri rešitvi vprašanja, ali se naj ustanovi nova javna ljudska šola ali ne. (Razsodba upravnega sodišča z dne 26. novembra 1886, št. 3115, B. št. 3269).

Ako prebivališča učencev s šolskim poslopjem sploh niso zvezana z javno potjo, ali ako se pride od bivališča do javne poti, ki drži do šole, samo po zasebni poti, se premeri daljavo do šole, ozir. do javne poti po isti zasebni poti, ki jo smejo uporabljati dotični otroci. (Razs. upravnega sodišča z dne 2. aprila 1897, št. 1907, B. št. 10.575).

Daljave od otroških bivališč do šole mora, ako niso nesporno dognane, izmeriti posebna uradna komisija.

Ako v eni sami vasi ni toliko šoloobveznih otrok, da bi se zanje morala ustanoviti nova šola, se smejo pritegniti tudi otroci iz sosednjih vasi ali selišč, vendar pa se v tem primeru zahteva, da leže vse te vasi, sela in samotne hiše eno uro napolno. — Ako se ustanovi šola za več vasi, ozir. selišč skupaj, je torej treba, da leže vse te vasi, ozir. selišča tako, da od nove šole, ki se naj ustanovi, niso več oddaljene kakor eno uro hodá. Daljave selišč, ozir. hiš se izmeri od nameravane šole. Nameravana šola je izhodišče, ozir. središče, ki se po njem izmeri okrožje; obseg okrožja pa se ugotovi po velikosti polmera, ki je v zakonu določen na eno pešuro. V spornih slučajih se morajo daljave posameznih selišč, ozir. hiš do nove šole ugotoviti komisionalno.

Književnost.

Popotnik objavlja v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. Dr. Josip Tomineš: O nazadovanju šolskega petja. 2. J. Gradnik: Kajenje pri mladini. 3. M. Lichtenwallner: Telesno izobrazovanje naše mladine in šolske kuhinje. 4. Fr. Kranjc: Iztrgani listi o novodobni šoli. (Dalje.) 6. Fran Vajda: Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri v letu 1913/14. 7. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 8. Slovstvo: Književne novosti. Časopisni vpogled. 9. Razgled: Kultura. — Šolstvo. — To in ono.

Zvonček ima v 6. letošnji številki to vsebino: 1. Janko Leban: Beračica. (Pesem.) 2. Fran Žgur: Lahko noč. (Pesem.) 3. Cvetinomiški: Večer v gozdu. (Konec.) 4. A. Rapč: Solnček. (Pesem.) 5. Janko Leban: Ob smrtni postelji. — Glasba. — Dež in solzé. — Nasvet. (Pesmi.) 6. E. G.: Zajec. (Pesem s podobo.) 7. Lad. Ogorek: Poletni čas. 8. Podoba: † Srečko Vilfan, bivši učitelj v Knežaku. 9. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 10. Antonija Germkova: Prijateljci. 11. Slika: Milica moli za očeta. 12. Josip Kralj: Mali ribič. 13. Fr. Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Dalje.) 14. Pouk in zabava: Križalka. — Rešitev zastavice v podobah v 5. številki. — Tine Ravljan: Milko in kužek. — V domačo zabavo: Iz papirja izrezani zvezdi. 15. Kotiček gospoda Doropoljskega. 16. Kotičkove risbe: B. Jerreb: Svetilnik ob morju. (Sličica.)

Ljubavni valček, pesem za glas s klavirjem, oziroma gosli s klavirjem. Besedilo in glazbo zložil Fran Bohuslav. Dobi se pri skladatelju Praga-Smihov, Podebradova 28, pa tudi pri L. Schwentnerju v Ljubljani.

»Le enkrat bi videl, kak' solnce gor gre, bi videl, kak' luna in zvezde blišče...«

Vselej mi pride ta ponarodela naša pesem na misel, kadar obiščem svojega v vojni oslepelega prijatelja Frana Bohuslava. Ljubljancani, obiskovalci gledišča, se ga dobro spominjajo. Več let so ga gledali na odru našega hrama modric — žal, sedaj posvečenega detektivskim komedijam — v najrazličnejših vlogah. Neoporečno je bil Bohuslav par sezon eden najboljših, najtalentiranejših članov slovenske drame. Nastopal je tudi v operah, zbujal tam mnogo zabave, dasi ni bil pevec po poklicu. Sovražnikova krogla mu je začelkom svetovne vojne vzela vid, in sedaj išče ubogi igralec utehe v umetnosti. Pesni in sklada. V nevarnosti je bila njegova eksistenca, in Ljubljana mu je z znatnimi darovi pokazala svoje sočutje. Iz hvaležnosti je sedaj napisal pesemco »Ljubavni valček« s češkim in slovenskim besedilom. Sam Bohuslav pravi, da je to prvi njegov kompozicijski poizkus, ki ga ni meriti z merilom ostre umetniške kritike. »Ljubavni valček« se bo priljubil v družinskih krogih, ki želijo lahke in vesele glazbe. Kdor ga kupi, stori še dobro delo: podpira ubogega umetnika in prispeva malenkost Češki Šolski Matici. Naslovno stran krasi lepa vinjeta odličnega češkega slikarja. Zorko Prelovec.

Srednješolske vesti.

Ravnatelj dr. Alaupović — oproščen. V Sarajevu se je vršila obravnava proti ravnatelju gimnazije v Tuzli vladnemu svetniku dr. Tugomiru Alaupoviću.

Na razpravi pa je bil ravnatelj dr. Alaupović popolnoma oproščen.

Kurz za učiteljske kandidatkinje-četrtolletnice. »L'eco del Litorale« poroča dobesedno iz Gradca: Otvoril se je z najboljšo perspektivo pripravljani kurz za maturo za one gospodične, katere so dovršile v šolskem letu 1914/15 3. tečaj enega učiteljskega z italijanskim učnim jezikom. Pouk je sprejel kolegij srednješolskih profesorjev. Praktičen pouk pa se vrši v ljudski in meščanski šoli za begunce italijanske narodnosti. Kurz se zaključi proti koncu septembra. Graške šolske oblasti so obljubile vso svojo podporo, c. kr. štajersko namestništvo pa je dovolilo obiskovalkam kurza bivanje v Gradcu in je obljubilo ubogim izplačevanje begunske podpore (30 kron mesečno). Tudi ugledni ravnatelj goriškega učiteljskega, g. Fr. Znidaršič, je obljubil z vljudnostjo, s katero se odlikuje, vso svojo podporo. Ravnateljstvo kurza si je priskrbelo v »Kaiser Franz Josef-Lehrerinnenheim« gotovo število mest, kjer dobe kandidatkinje proti mesečnemu plačilu 56 kron hrano in stanovanje. — Tako se je preskrbelo za kandidatkinje italijanske narodnosti, slovenske pa tavajo okolo kakor izgubljene ovčice: člen XIX. državnega osnovnega zakona — v praksi!

Profesor Leopold Koprivšek †. V Mariboru je umrl dne 28. maja t. l. po kratki in mučni bolezni Leopold Koprivšek, c. kr. gimnazijski profesor v pok. Blagi pokojnik je bil zaveden Slovenec in izredno dobrega srca. Služboval je najprej kot suplent v Mariboru, potem pa celih 27 let na gimnaziji v Rudolfovu, odkoder se je preselil v pokoj v Maribor. Kot tak je supriral tudi še dve leti na mariborski gimnaziji. Dosegel je visoko starost 77 let. Naj v miru počiva!

Najvišje pohvalno priznanje je iznova naznanjeno rezervnemu nadporočniku dr. phil. Rudolfu M o l e t u, dom. inf. p. št. 16, profesorju dekleškega liceja v Ljubljani.

Nadporočnik prof. Anton Jeršinović je, službujoč v visokih sneženih črnogorskih brdih, obolel na revmatizmu in se sedaj leči v Zagrebu v bolnici »milosrdne braće« (Jelačićev trg). Dodeljen je kot »sotnijski zapovjednik« nekemu hrvatskemu pučkovstaskemu bataljonu.

Statistični pregled šolskega obiska na srednjih šolah v Avstriji. V šolskem letu 1915/16 je bilo v Avstriji 139.127 srednješolskih dijakov, in sicer na gimnazijah 80.089 moških in 4818 dekl. torej skupaj 84.907, na realkah pa 44.220 moških dijakov. Na posamezne dežele pa se porazdele tako-le: Nižje Avstrijska: 13.834 gimnazijcev (906 dekl.) + 10.729 realcev = 24.563; Zgornje Avstrijska: 2103 gimnazijcev + 719 realcev = 2822; Solnograška: 500 gimnazijcev (68 dekl.) + 488 realcev = 988; Štajerska: 2957 gimnazijcev + 2050 realcev = 5007; Koroška: 947 gimnazijcev + 263 realcev = 1210; Kranjska: 2056 gimnazijcev + 753 realcev = 2809; Primorska: 1741 gimnazijcev + 1191 realcev = 2932; Tirolska s Predarlško: 3032 gimnazijcev (200 dekl.) + 787 realcev = 3819; Češka (z nemškim učnim jezikom): 7235 gimnazijcev (13 dekl.) + 4315 realcev = 11.560; Češka (s češkim učnim jezikom): 12.343 gimnazijcev (843 dekl.) + 10.027 realcev = 33.920; Moravsko (z nemškim učnim jezikom): 2948 gimnazijcev + 3621 realcev = 6.569; Moravska (s češkim učnim jezikom): 5370 gimnazijcev (146 dekl.) + 4017 realcev = 15.956; Šlezija: 2325 gimnazijcev + 1449 realcev = 3774; Galicija: 22.684 gimnazijcev (2559 dekl.) + 2868 realcev = 25.552; Bukovina: 3551 gimnazijcev + 426 realcev = 3977; Dalmacija: 1281 gimnazijcev (83 dekl.) + 517 realcev = 1798. Skupno: 84.907 gimnazijcev (4818 dekl.) + 44.220 realcev = 139.127.

Iz naše organcizacije.

Skupne zadeve.

IZ VODSTVA ZAVEZE.

Na svoji zadnji seji dne 18. maja t. l. je vodstvo Zveze sklenilo, da povabi vse

slovenske učiteljske (šolske) organizacije na skupno delo, ki je za bodočnost vsega slovenskega učiteljstva in šolstva vseh kategorij ter za kulturni napredek našega naroda neizogibno potrebna. — Ta sklep je bil t a k o j izvršen. — O tem prevažnem in pomembnem koraku ter o njega namenih in uspehih nam bo mogoče govoriti šele z dnem 30. junija t. l. naprej.

Istra.

Občni zbor »Slov. učit. dr. v Istri«. Ker ni bilo še čitati o zadnjem neobjavljenem obč. zboru nikakega poročila, naj ga tu kratko omenimo. — Da ne navedemo vseh podrobnosti, omenjamo le poročilo o delovanju odbora od časa zadnjega občnega zbora l. 1914. do sedaj. Odbor se je skrbno zavzemal za vsako stanovsko zadevo učiteljstva, a posebno in največ je deloval v dosego draginjske doklade. Za številne nove tovariše in tovarišice, došle službovat v Istro, se je odbor zavzel, da se jih uvede v naše stanovske organizacije in da so pristopili k društvu. Tako se je društvo povečalo za 18 članov. — Tovariš predsednik je sklical ta občni zbor v glavnem zato, da se posvetuje o dobitvi draginjske doklade. — Občni zbor je vzel odborovo delovanje z zadovoljstvom na znanje. Ko je tov. H. predlagal, naj se izreče odboru za njegovo marljivo delovanje za blaginjo učiteljstva pohvalo in zaupnico, je občni zbor soglasno predlog sprejel. To poročilo naj bo tudi v znanje onim tovarišem, ki niso bili na tem občnem zboru, da ne bodo po krivici sumničili našega delavnega društvenega odbora, da nič ne dela in ne skrbi za blaginjo učiteljstva!

Kranjske vesti.

JOSIP BOZJA

Dne 8. t. m. je po dolgi in mučni bolezni umrl v Ljubljani tovariš Josip Bozja, nadučitelj v pokoju, star 74 let. — Vse svoje življenje je posvetil delu v šoli in izven nje, dokler se ni preselil v Ljubljano, kjer so mu potekali dnevi skrbi in težav. Bil je ljubezniv, zvest tovariš. Bodi mu ohranjen blag spomin! Preostanim naše sožalje!

— **Deželni odbor** je imenoval za svojega zastopnika v c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani nadučitelja Janka N. Jegliča, za njegovega namestnika pa učitelja Avgusta Pirca, oba z II. mestne šole.

— **Iz ljudskošolske službe.** Ana Tyll je nameščena za suplentinjo v Spodnjem Toplem vrhu, ker je učitelj Josip Strauss odšel k vojakom. — Namesto vpoklicanega učitelja Vincenca Zahrastnika bo suprirala na petrazredni deški šoli v Škofji Loki bivša poizkusna kandidatkinja v Ljubljani Pavla Močnikova, namesto vpoklicanega nadučitelja Alojzija Ponikvarja na ljudski šoli v Sori pa bivša poizkusna kandidatkinja v Ljubljani Marta Reichova. — Za suplentinjo namesto obolele učiteljice Vincencije Papis-Stuchlyjeve v Košani je poklicana bivša provizorična učiteljica v Starem trgu pri Ložu Štefanija Pupisova; začasno vodstvo Koroške šole se je poverilo učiteljici Emi Miseljvi. — Namesto upoklicanega učitelja Matije Žitka bo suprirala na ljudski šoli v Sodražici bivša učiteljska suplentinja v Banjaloki Angela Ravnikova. — Namesto obolele učiteljice Josipine Baloh-Šusteršičeve je poklicana za suplentinjo na ljudski šoli v Spodnji Idriji bivša suplentinja na Štajerskem Gabrijela Rajerjeva. — Za suplentinjo na Jesenicah je poklicana bivša suplentinja v Sori Helena Sodjeva.

— **Smrt za domovino.** Z Breznice poročajo: Na polju časti in slave je dohitela smrt dne 3. junija Antona B u l o v c a, trgovca in posestnika v Smokuču, občinskega odbornika in člana krajnega šolskega sveta.

— **Idrijska ljudskošolska mladina** je priredila v rudniškem gledališču pod požrtvovalnim vodstvom svojega vrlega učiteljstva v nedeljo, dne 4. t. m., lepo gledališko predstavo z deklaracijami, rajalno igro in s petjem na korist »Rdečemu križu«. Vse točke okusno sestavljenega vzporeda je naša ljuba mladina izvedla s tako točnostjo in preciznostjo, tako nežno in lepo, pogumno in navdušeno, da je vsaka posameznost in celota razvnela mnogobrojno občinstvo do viharnega odobranja. To je veljalo deklamacijam in dečkom, ki so brezhibno izvajali vzpored, in tov. učiteljcam, ki so imele s pripravami in priučjenjem pač obilo hvaležnega truda. Bodi jim vsaj od naše strani izrečeno popolno priznanje! Tistim, ki niso bili prisotni, naj bo žal, ker niso videli tega le-

pega večera! Navzoči starši so se prepričali, da je njih deca izročena v vzgojo dobrim in vestnim rokam, ki mlade nožice ljubeče usposablja za pogumni korak v življenje! Moralno je prireditvev uspela kar najlepše, a tudi materialno prav ugodno. Dala je 355 K čistega.

— **Tedenski prihranki šolske mladine.** Meseca maja se je med mladino ljubljanskih ljudskih šol na tedenskih prihrankih zbralo 853 K 44 v., h katerim je prispevalo 3706 šolskih otrok. Na vsakega posameznika pride povprečno po 23 v. Januarja se je nabralo 860 K, februarja 838 K 03 v., marca 918 K 42 v., aprila 809 K 23 v.

— **Razstava ženskih ročnih del na šentjakovski šoli.** Mestna slovenska dekleška osemrazrednica pri sv. Jakobu v Ljubljani priredi razstavo ženskih ročnih del, ki so jih izdelale učenke tega zavoda. Razstava se otvori v nedeljo, dne 18. junija, opoldne in bo odprta do 25. junija t. l. vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. — Vstopnina 20 vinarjev. — Ker je dohodek namenjen skladu za kranjske, oziroma ljubljanske invalide, se preplačila, oziroma darila hvaležno sprejemajo.

— **S seje deželnega šolskega sveta dne 30. maja, 3., 5. in 7. junija.** Fran Kotnikova dijaška ustanova se podeli tehniku Ivanu Hrovatinu. — Prof. dr. Pregelj se prizna prava petletnica, prof. Adolf Robida se predlaga v stalno nameščenje, prof. Nardin, Josip Dolar, Josip Mazi, Boltazar Bähler in dr. Jos. Demšar za VIII., glavni učitelj Karel Miklitsch za IX. činovni razred. — Predlaga se opustitev pripravljalnega tečaja na realki v Idriji. — Sklene se razpisati izpraznjena učiteljska mesta na tak način: Deželni šolski svet razpiše v skupnem razglasu po okrajih razdeljena učiteljska mesta. Po en prepis tega razglasa se pošlje vojnemu ministarstvu in vrhovnemu armadnemu poveljstvu, da obvesti pri vojakih, oziroma na fronti službe učiteljstvo o razpisu teh služb. Rok za vlaganje prošenj traja najmanj dva meseca. Učitelji-vojaki prosijo za svoja mesta lahko kar na vojnopoštni dopisnici. Za one, ki se pogrešajo ali so v ujetništvu ali za katere ni gotovo, da bi zvedeli za ta razglas, prosi lahko žena, kak drug sorodnik, varuh ali dotično šolsko vodstvo. Prošnje je nasloviti za vsako službo na dotični okrajni šolski svet. Nanovo nameščeno učiteljstvo se uredi v statusu pozneje. — Sprejme se predlog, naj ustanove šolske oblasti po mestih in industrijskih krajih v stiku z županstvi, varstvenimi sodišči in političnimi oblastmi dnevna zaveščanja za ono mladino, ki nimá doma potrebnega nadzorstva. — Splošna načela za varstvo mladine, ki so jih izdelali ljubljanski voditelji in voditeljice, se izroč v pregled v to izvoljenemu ožjemu komiteju.

— **Iz Krškega** nam pišejo: Med poročili o delovanju slovenskega učiteljstva za vojne namene nismo našel skoraj nikjer omenjene naše meščanske šole. Da bodo poročila popolna, prosim, da priobči »Tovariš« sledeče: V pričetku septembra 1914. l. so nabrali učenci pod vodstvom učiteljstva 1079 kg svežega sadja, ki ga je poslalo ravnateljstvo deloma »Mladiki«, deloma pa uršulinskemu samostanu v Ljubljani. Sadje so vkuhali ali pa sveže porabili za ranjence. Denar za pošiljatev — 21.68 K — je nabralo učiteljstvo med meščani. Konec oktobra je odposlalo ravnateljstvo 55 kg posušenege robidnega listja, ki so ga nabrali učenci. V pričetku novembra so igrali diletantje v korist »Rdečemu križu« igro »Krivoprišežniki«. Učiteljstvo je imelo za to prireditvev največ zaslug. Igra je dala čistega dobička nad 200 K. V decembru so izdelale hospitantke meščanske šole za vojake 30 parov kolenk, 18 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. V januarju 1915. l. so izdelali učenci 2000 parov papirnatih podplatov in 6000 parov papirnatih nogavic. Delo je vodil strok. učitelj Drag. Humek. Dne 21. aprila so nabrali učenci tri zaboje bakrenih in cinkastih predmetov v skupni teži 400 kg. V maju je odposlalo ravnateljstvo 72 srajc, 72 spodnjih hlač in 104 robce. To perilo so izdelale deloma hospitantke, deloma je bilo kupljeno za nabrani denar. V oktobru so nabrali učenci kavčuk in volnenino. Nabrali so 62 kg kavčuka in 165 kg volnenih krp. Dne 24. novembra so prinesli učenci 130 zavitkov božičnih daril vojakom na bojnem polju. V pričetku decembra so napletle hospitantke zopet 33 parov nogavic, 8 parov kolenk, 10 parov dokolenk in 21 parov zapestnic. V istem mesecu je bilo odposlanih še 37 kg robidnega listja, hospitantke so pa nabrale za vdovski in sirotinski zaklad 26.30 K. Dne 26. januarja so dovršile hospitantke 25 parov nogavic, 22 parov dokolenk in 8 parov zapestnic. Veliko zaslug za izdelovanje pletenin iz volne ima učiteljica roč-

nih del Pavla Zirerjeva. Omenim naj tudi ravnateljstvo gospo Romihovo, ki je mnogo nakupovala in vodila račune. Dne 4. maja so nabrale hospitantke na sejnu med kmetijskim ljudstvom 75.25 K za »Rdeči križ«. Predavanje Dragotina Humka »O zrakoplovstvu« je dalo v isto svrhu 21.30 K. V nedeljo, dne 8. maja, smo imeli cvetični dan. Cvetke so prodajale hospitantke v spremstvu dam. Nabrale so 267.45 K. V celoti je bilo nabranih za »Rdeči križ« 364.— K. Tedenska vinarska zbirka je prinesla do konca maja 366.61 K. Koncem maja je bilo odposlanih zopet 62 kg robidnega in jagodnega lista. Velikansko množino perila in volnenih pletenin je odposlal tukajšnji damski pomožni komite. Velik del teh izdelkov so izdelale učiteljice in hospitantke. Če prilično precenimo nabrane snovi, izdelke in pristojejo denarne vsote, se pokaže vrednost naštetega dela visoko nad 3000.— K, kar je ogromna vsota spričo dejstva, da živimo v siromašni okolici in da ima naše »mesto« komaj 900 prebivalcev. Kako požrtvovalni so učenci v nabiranju in dajanju prispevkov kaže slučaj, da so nabrali za prvega učenca, ki je moral z našega zavoda v vojaško službo, v dveh dneh 24 K. Nabirali so seveda samo med seboj. Meščanska šola je dobila za svoje delo najvišjo zahvalo. Prav tako učiteljica ročnih del Pavla Zirerjeva. Vojnega posojila so plačali učenci doslej 100.— K, ravnatelj dr. T. Romih 300.— K, predsednik »Pedagoškega društva« za društvo 100.— K. Vrhutega je zapisan za IV. vojno posojilo ustanovni sklad za 4. razred meščanske šole v znesku 65.000.— K, ki je bil doslej naložen v tukajšnji občinski hranilnici. — Želeti je, da bi prav vse šole sestavile natančen pregled svojega dela za vojno. Nad vse zanimivi bi bili sistematično urejeni podatki o množini kovin, ki so jih nabrali učenci, o kavčuku, o pleteninah iz volne, ki so bile poslane, in o tem in onem. Velikansko delo bi bilo to, a neizmerne koristi za nas. Skromnost ni tu prav nič na mestu!*)

—r— Na Gočah pri Vipavi je umrla 29. maja gospa Ivana Bezgova, stara 72 let, vdova po pokojnem Antonu Bezgu, učitelju v Sostrem, in mati pokojnega Antona Bezga, ki je umrl kot učitelj na Gočah. Po smrti svojega sina in njegove soproge je materinsko skrbela za njune štiri sirote. — Blag ji bodi spomin!

—r— Uspeh »Tedna Rdečega križa« v političnem okraju Postojna znaša 15.746 K, od katere vsote odpade približno 3838 K na članarino novih članov, 1100 po številu. Za ta sijajen uspeh si je med drugimi faktorji velike zasluge pridobilo posebno učiteljstvo tukajšnjega okraja, ki je z vsa vnemo delovalo za to akcijo.

—r— Z zadnje seje občinskega sveta ljubljanskega. Šolskemu zavetišču na 4. mestni deški ljudski šoli se dotacija zviša od 14 v na 60 v na dan za osebo. — Šolskim voditeljem se dovoli tisk letnih poročil iz prebitka dotacij.

Štajerske vesti.

JANEZ MOŽINA

Dne 4. t. m. je neudoma umrl tovariš Janez Možina, nadučitelj v pokoju v Krčevini-Ptuju, star 75 let. — Z njim je legel v grob mož stare korenine, ki je vse svoje žive dni vztrajno in zvesto izvrševal svoje vzgojno in izobraževalno delo v blagor mladine in naroda. Blag mu bodi spomin! Svojem naše sožalje!

—š— Gospodinska šola v Trbovljah. »Trboveljsko društvo za otroško varstvo in oskrbo« je osnovalo gospodinsko šolo za šoli odrasle deklice, ki jih poučujeta v vseh nujnih gospodinskih zadevah dve učiteljici. Prav času primerna in koristna ustanova! Dunajska »Freie Lehrerstimme« tozadevno piše: »Trbo-

*) Izkusali bomo sestaviti in potem objaviti praktično razpredelnico, ki naj jo izpolni vsaka šola zase. V to razpredelnico naj pridejo vsi dogodki in vsi podatki, ki se tičejo vojne in dotične šole. Prosimo načrtov in nasvetov! Iz teh razpredelnic se sestavi končna statistika, ki pokaže šole pravo sliko dela in žrtev naših šol v dobi sedenje vojne. S tozadevno statistiko se že sedaj bavi tovariš Božo Račič, učitelj v Zagorju ob Savi. Delo je ogromno, zato pa nam je treba vsestranske podpore.

Uredn.

veljčani so s tem napravili vzorec resnično priporočljive šolske ustanove. Ustanoviteljnost takih šol bi bilo za vzgojo deklic jako blagodejno. Popolnitev takih gospodinskih šol z uvedbo otroškega negovanja in mladinske oskrbe kot učnih predmetov bi bila jako koristna in se bo sčasoma gotovo izvedla. — Soglašamo!

—š— Šolski sklep na Štajerskem. Na Štajerskem sklenejo srednje šole, učiteljšča in dekliški liceji tekoče šolsko leto dne 28. junija t. l. — Ljudske šole pa zaključijo leto ob normalnem času.

—š— Povišanje. Tovariš Riko Pestevšek, učitelj na Vranskem, je postal poročnik v r. pri 47. pešpolku.

—š— Draginjska doklada štaj. učiteljstva. Neumornemu delu naše organizacije se je posrečilo priboriti vojno draginjsko doklado, sicer ne v izmeri, kakor jo dobivajo državni uradniki, a mnogo višjo od lani. Deželni odbor je začetkoma določil v ta namen vsoto 500.000 K, a naši organizaciji se je posrečilo gospode pri dežel. odboru spraviti do tega, da so to vsoto zvišali za 150.000 K, tako da dobimo sedaj v celem 650.000 K. Vojna doklada bo razdeljena na sledeči način: 1. Učiteljstva nevojakov in sicer a) oženjeni in udoveli z več ko 2 otrokoma 350 K; b) oženjeni brez otrok ali dvema otrokoma 300 K; c) usposobljeni, neporočeni učitelji in učiteljice ali udoveli brez otrok 120 K; d) učne osebe z zrelostnim izpričevalom 100 K; e) neporočene učiteljice ročnih del 80 kron. 2. Vpoklicani učitelji vojaki (pri moštvi): a) oženjeni in udoveli z več ko 2 otrokoma 300 K; b) brez otrok ali dvema otrokoma 250 K. 3. Žene učiteljskih dvojic dobijo enako neporočenim 120 K. Učitelji nevojakov, možje učiteljic dobe a) z več ko 2 otrokoma 230 K; b) brez otrok ali dvema otrokoma 180 K. Vpoklicani možje učiteljice a) z več ko 2 otrokoma 180 K; b) brez otrok ali dvema otrokoma 130 K. To velja za učitelje pri moštvi. Pri učiteljih častnikih dobijo njih žene 120 K. 4. Doklade dobijo isti, ki do 1. maja 1916 imajo 6 mesecev službenega časa. 5. Izplača se doklada 1. julija za prvo polovico leta, 1. septembra za tretje četrtletje in 1. decembra za četrto četrtletje 1916. 6. Upokojeni učitelji in učiteljice dobijo doklado kakor leta 1916.

—š— Šola v Čramljah za »Rdeči križ« in druge vojnopomožne svrhe. Pri ročnih delih so deklice izdelale 80 parov različnih volnenih izdelkov in 5 ducatov žepnih robcev. Denarja pa se je v ta namen nabralo po učencih do 400 K in se odposlalo na dotične naslove. Četrtega vojnega posojila se je podpisalo 200 K. Ravno tako so učenci pridno zbirali in donašali razne kovine ter nabirali robidnega in jagodnega lista za čaj.

—š— Povišanje. Učitelj v Pišecah, Ferdo Kokot, in učit. v Lučanah, Rud. Wrany, sta postala črnovojn. praporščaka pri 26. črnovojn. okr. poveljstvu.

—š— Odlikovanja. Franjo Čuček, učitelj pri Sv. Antonu v Slov. Goricah, sedaj poročnik v r. pri 37. domobr. pp., je prejel nastopna odlikovanja: pohvalo poveljništva 17. zbora dne 20. februarja 1915 (Srbija); srebrno hrabrostno kolajno 1. reda dne 25. julija 1915 (Dobrdob); bronasto hrabr. kolajno dne 14. novembra 1915 (Sabotina); Signum laudis dne 28. decembra 1915 (Oslavje).

—š— Usposobljenosti izpiti za ljudske šole so se pred izpraševalno komisijo v Mariboru vršili od 8. do 17. majnika 1916. Za nemški in slovenski učni jezik so bili proglašeni usposobljenim: David Roza, supl. pri Sv. Duhu-Loče, Kirar Josipina, supl. v Št. Ilju v Slov. gor. (z odliko), Kovarič Oton, prov. učit. v Št. Martinu pri Vurberku, Kramerer Franc, supl. pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Kuiper Tomaž, supl. na Ščavnici, Osterc Marija, supl. pri Sv. Petru pri Radgoni, Pejeha Ignacij, prov. učit. v Cirkovcih, Rogina Josipina, supl. pri Sv. Martinu pri Slov. Gradcu. — Dopolnilni izpiti za nemški učni jezik je napravila: Trutschl Filomena, prov. učit. pri Vel. Nedelji. Za meščanske šole z nemškim učnim jezikom so prebili izpiti 4 učitelji, za ljudske šole z nemškim učnim jezikom 24 učiteljev in učiteljice, za francoščino 1 kandidatinja.

—š— Spodnještajerski Nemci za velikonočni program. »Marburger Zeitung« z dne 5. junija piše: Nemški narodni svet je imel včeraj popoldne v mariborski mestni posvetovalnici sejo, ki so se je v obilnem številu udeležili zastopniki iz vseh krajev Spodnje Štajerske. Narodni svet je v nemomajni zvestobi do velikonočnega programa avstrijskih Nemcev soglasno sklenil, da je dolžnost vseh izvoljenih nemških zastopnikov, da se krepko zavzamejo za ta program in z vsemi močmi delajo za njegovo uresničitev.

Koroške vesti.

—k— Državni poslanec Grafenauer obsojen. Celovski in graški listi javljajo: Sodišče c. in kr. armadnega poveljstva naznanja: Državni in bivši deželni poslanec Franc Grafenauer, posestnik in izdelovalec orgel na Brdu pri Sv. Mohorju, je bil z razsodbo armadnega poveljstva z dne 26. maja 1916, G. Z. K 395/16/61, zaradi hudodelstva motenja javnega reda po § 65 a in b k. z. obsojen na pet let težke in poostrene ječe. Pristojno poveljstvo je potrdilo to sodbo, ki je torej pravnoveljna. Voditelj sodišča: Seeliger, major-avditor.

—k— Draginjska doklada koroškemu učiteljstvu. »Deutsch-österreichische Lehrzeitung« piše z dne 1. junija t. l.: »Dežela Koroška nima za svoje učitelje toliko, kolikor ima država za svoje uradne slugе. Ker dobivajo vpoklicani samski koroški učitelji, dokler so na fronti, iz deželnih sredstev le po 16 K — plače so jim ustavljene — si dežela prihrani lepo vsotico. Deželni odbor nima torej nobenega vzroka, da tako skopari. Koroško učiteljstvo izpolnjuje na bojnem polju kakor v zaledju radevoljno in z največjo požrtvovalnostjo svoje dolžnosti. V zadnjih tednih so objavljali koroški časopisi dan za dnem poročila o zbirkah za »Rdeči križ«, ki sta jih nabrala učiteljstvo in šolska mladina Koroške z velikim uspehom, tudi podpisi šol na vojno posojilo so prav izdatni. Učiteljstvo bi zaslužilo izdatnejšo pomoč, ker silno trpi, kakor malokateri stan, pod veliko draginjo. Mnogo učiteljev je izgubilo z ustanovitvijo nadaljevalnih šol svoj edini postranski zaslužek in naj sedaj z zmanjšanimi dohodki preživljajo stanu primerno svoje dostokrat mnogobrojne rodovine! Na tako visoke doklade, kakor jih je dovolil nižjeavstrijski deželni odbor in dunajski občinski svet svojemu učiteljstvu, nismo nikoli računali. Toda da bi dal koroški deželni odbor svojemu učiteljstvu manj, nego da država kakemu svojemu uradnemu slugi, tega tudi nismo pričakovali! — Učiteljstvo je jako ozlovoljeno, zato je pač razumljivo, da si želi podržavljenja ljudske šole. Pod kategorijo slug bi država nikakor ne uvrstila učiteljev, ki od njih mnogoteri stoje kot častniki na bojnem polju!«

Goriške vesti.

—g— Vesela vest iz Gorice. Pišejo nam: Naše junaške matere, ki so vse leto vztrajale v vojnem metežu v našem razstreljenem mestu, so oddale prošnjo na c. kr. okr. glavarstvo, naj bi odprlo v mestu šolo za slovensko deco. Zastopnica g. Bavcon Fr. in zastopnik g. Evgen Gorjan sta bila od g. glavarja barona Bauma kar najprijazneje sprejeta v dolgo avdienco. G. glavar, ki je sam oče, se je res očetovsko zavzel za po izobrazbi stradajočo deco in obljubil svojo očetovsko pomoč. Vanj popolnoma zaupamo!

—g— Za poročnika je povišan praporščak Fran Erjavec 5. domobranskega infanterijskega polka v Pulju, učitelj v Mišličah in urednik našega »Domačega ognjišča«.

—g— Goriška županstva in goriški deželni odbor. Leto dni je že preteklo, odkar se bje od naših junakov na naši zemlji zmagoslaven boj proti Lahom. Leto dni je že preteklo, odkar je zbežal goriški deželni odbor daleč proč na Dunaj in ni ga še danes nazaj. Vemo sicer že davno, da je bil slovenski del dežele za goriški deželni odbor neke vrste pastorka, pač pa tega bi ne mogel prej nihče niti slutiti, da bi utegnil goriški deželni odbor ob času vojne z Italijo v najhujših trenutkih pustiti slovenske dežele brez vse zaslonbe na cedilu. Slišali smo besede in obete deželnega glavarja, ki je deželni glavar za italijanski in slovenski del dežele, katere je izrekel pred časom v Ajdovščini, češ, da se vrne deželni odbor kralu v deželo nazaj, toda deželnega odbora le ni, njega od nikoder ni! Zato goriška županstva, vaša naloga je sedaj, da spomnite goriško avtonomno oblast, goriški deželni odbor, da je njegov sedež na Goriškem in naj se zato nemudoma vrne na Goriško. Goriška županstva, na plan!

Tržaške vesti.

—t— Kurz za goriške učiteljstve v Trstu. Kakor znano, obstoji v Trstu, in sicer v prostorih nemške državne gimnazije kurz za goriške učiteljstve pod vodstvom nekaterih goriških profesorjev. Kakor kurz, tako bi lahko obstajalo že letos tudi popolnoma učiteljšče v Trstu. Kdaj bomo lahko govorili in pisali o uresničenju teh in podobnih naših želj na Goriškem?

—t— Iz Rocola poročajo »Edinosti«: Ko sem v torek, 23. pret. m., na dan obletnice italijanske vojne napovedi po dolgih letih šel s svojimi prijatelji skozi Rocol na Katinaro, nam je zadonelo na uho lepo ubrano otroško petje, in sicer cesarska pesem. Mi in tudi mimo gredoč oddelek vojakov smo se ustavili in poslušali. Ker se mi je zdelo nekaj čudnega, da se tukaj tako lepo slovenski poje, sem vprašal tam blizu nekega moža, kje pojejo. Povedal nam je in pokazal na CM otroški vrtec. »Kakšna razlika sedaj in nekdanj!« sem vzkljknil. Spominjam se časov, ko sem s pokojnim prof. Maneličem časih zahajal v Rocol, a takrat se je kvečjemu izza kakšnega vogla slišalo petje o Dante-Alighieriju ali pa »Nella patria di Rosetti non si parla che italian.« Da, časi se res izpreminjajo. — Družba sv. Cirila in Metoda pa je lahko ponosna na svoje zavode, v katerih se tako patriotično in v narodnem duhu vzgojuje naša mladina.

—t— Učitelji in učiteljice občinskih šol so na predumje iz občinskih skladov podpisali skupaj 147.600 K, in sicer: ljudske in meščanske šole v mestu in v okolici K 125.000, dekliški licej K 7.900, višja realka K 2.400, gimnazij K 400, šola za gluhonome K 1800 in otroški vrtci K 10.000. — Imena slovenskega učiteljstva prijavljamo na drugem mestu. — Razen tega je mnogo učiteljev, katerih imena so bila že objavljena, privatno podpisalo znesek K 12.700. Skupni znesek, ki so ga podpisali učitelji in učiteljice občinskih šol v Trstu, znaša torej impozantno vsoto K 160.300.

—t— Lega austriaca. V Trstu se je ustanovilo društvo »Lega austriaca«, ki razglša v oklicu na meščanstvo svoj delovni program: Delovati hoče v čisto avstrijskem smislu v Trstu in Primorju v diametralnem nasprotstvu z nekdanjo Avstrijo sovražno »Lego nazionale«. Irredentizem hoče pobijati. Skrbeti hoče za varstvo in procvit domače industrije, trgovine, raznih podjetij itd. Program omenja tudi, da se mora postaviti na glavnem trgu spomenik cesarju Franu Josipu I. v znak hvaležnosti, da je obvaroval Trst pred vpadom stoletnega sovražnika in verolomnega zaveznika.

—t— Razpis štipendij. Za šolsko leto 1916/17. je podeliti dve štipendiji po 300 kron iz ustanove »I. B. Moser«. Štipendiji se podelita ubožnima mladima osebama brez razlike spola, pristojnima v tržaško občino ali pa rojenima v tem mestu (v tem slučaju morata njuni družini bivati v Trstu), ki obiskujeta kako akademijo lepih umetnosti (slikarstvo) ali kak glasbeni konservatorij. Z običajnimi dokumenti opremljene prošnje je do 30. junija t. l. vložiti na tukajšnji magistrat.

Istrske vesti.

—i— Deželni šolski svet za Istro. Poročajo nam, da je deželna upravna komisija imenovala za svoje zastopnike v istrskem šolskem svetu gospode: c. kr. okrajnega glavarja Rudolfa barona pl. Gorizzuttija, c. kr. okr. komisarja Petra Benzona in c. kr. finančnega računskega svetnika Avrelija Sinslerja.

—i— Hrvatski napisi na Reki. V zavostih reškega električnega tramvaja, ki je last mestne občine, so izobešeni ceniki v italijanskem, madžarskem, nemškem in hrvatskem jeziku. To se je sedaj prvič zgodilo, ker so doslej vsa mestna podjetja hrvatski jezik popolnoma zapostavljala.

—i— Razpuščeno je glasbeno društvo (Società musicale polesca) v Pulju.

—i— Razpust poreškega občinskega odbora. Po odredbi primorskega namestnika je bil občinski zastop poreški razpuščen ter vodstvo občinskih poslov tega mesta poverjeno državnemu organu.

—i— V Červinjanu je službovala mlada učiteljica Antonietta Boemo iz Gradeža. Ko so zasedli Italijani Červinjan, je ostala Boemo tam, toda ni hotela počevati več. Zaradi tega so jo internirali v nekem nezdravem kraju v Italiji, kjer je te dni po kratki boleznii umrla.

Iz Dalmacije.

—d— Razpust občinskega zastopa v Zadru. Razpuščen je občinski zastop v Zadru. V odloku je rečeno, da se je iz-

vršil razpust zaradi državnih interesov. Uprava občine je poverjena dvornemu svetniku Škariću. — Sedaj utegne dobiti Zader tudi hrvatske ulične napise.

—d— »Società Bersaglieri« v Splitu je oblast razpustila nedavno temu. Te dni pa je oblast odredila hišno preiskavo v vseh prostorih rečenega društva, ki je donesla na dan razne — nerednosti. Tako je n. pr. z društvene zastave izginil trak, ki ga je društvu daroval naš cesar povodom meetinga italijanskih strelskih društev na Dunaju, a namesto tega traka so našli baje na zastavi trak, ki ga je dobilo društvo v dar iz sosednjega kraljestva. Našli pa so baje še raznih drugih takih — nerednosti, zaradi katerih je bilo nekoliko članov razpuščenega društva aretiranih.

—d— Zaradi obrekovanja. Iz Knina javljajo, da sta bila tam aretirana neki železniški uradnik in neki realec, ker sta na sumu — obrekovanja. Da taki stvorijo ne morejo priti do zavesti o grdobi svojega početja in pa o nevarnosti, ki se vanjo podajajo.

Splošni vestnik.

KONEC ŠOLSKEGA LETA.

Kor. urad: Naučni minister je odredil, da naj se na srednjih šolah, dekliških licejih, moških in ženskih učiteljskih ter na trgovskih in navtičnih šolah, na katerih naj bi se po obstoječih predpisih zaključil pouk 6. julija t. l., zaradi sedanjih izrednih razmer pouk zaključiti že v sredo, 28. junija, in tudi razdele izpričevala. Na ljudskih šolah ostane za sedaj v veljavi zaključek šolskega leta ob normalnih rokih in tudi semkaj spadajoče oprostitev šolskega pouka.

Kozja reja. V sedanjih časih je reja koz nad vse priporočljiva. Koz daje jako redilno mleko, ki ima posebno vrednost za otroke. Tudi je prehrana prav lahka, ker je koza z vsako krmo zadovoljna. Iz narodno-gospodarskih ozirov torej rejo koz vsestransko priporočajo.

20kronski bankovci z dne 31. marca 1900 po 30. juniju 1916 nič več veljavni. Dunaj, 9. junija. (K. u.) V smislu razglasa Avstro-ogrskih banke z dne 11. junija 1916 ne bodo 20kronskih bankovcev z dne 31. marca 1900 glavni zavodi, banke in njene podružnice po 30. juniju 1916 več sprejemale in menjale. No, v naših žepih ne bo dosti takih bankovcev. — Ekspozitura podružnice v Belgradu bo pričela poslovati 13. t. m.

Nov 20vinarski drobiž kujejo zdaj na Dunaju, in sicer bo ta denar narejen iz železa. V promet pride še tekom prihodnjih dveh mesecev.

Papir iz trave. Kmetijski oddelek Združenih držav se peča s poizkusi za izdelovanje papirja iz svilkaste trave, ki raste na obali Tihega morja in v Mehiki. Ta trava je jako vlačna, in se mora za predelavo rabiti sodni. Pri poizkusih se je baje izkazal traven papir kot prvovrsten tiskovni papir. Edina neugodnost je v tem, da se rabi pri beljenju tega papirja več belilnega praška, nego pri papirju iz topolovega lesa.

Razgled.

— **Ustavljene listi.** Oblasti na Češkem so ustavile naslednje liste: »Nezavislost« v Podebradih, tednik »Zdar« v Rokycanin in krščansko-socialno »Pravo« v Kladnem.

— **Madžarski gimnaziji v Zagrebu in Osijeku.** Ravnateljstvo ogrskih državnih železnic je razpisalo mesta za srednješolske profesorje na madžarskih gimnazijah v Zagrebu in Osijeku. Pripominjamo le toliko, da pripadajo vse železnice na Hrvatskem, ki so sezidane s hrvatskim denarjem, kr. ravnateljstvu ogrskih železnic.

— **Umrljivost otrok.** L. 1896. je bilo v Avstriji rojenih 925.682 otrok. Od teh jih je umrlo, preden so postali eno leto stari, 217.000. Velik del teh otrok bi se bil ob primerni skrbi, gotovo ohranil pri življenju. Sedaj, med vojno, je umrljivost otrok še veliko večja. Z ozirom na to snujejo na Dunaju velik dom, ki naj bo pribežališče za matere, in velik dom za dojenčke. Dunajsko mesto je dalo 7000 štirirjaških metrov veliko stavbišče za ta namen brezplačno na razpolaganje.

— **Glavni zbor katoliškega šolskega društva.** Korespondenca »Austria« poroča: Na občnem zboru Katoliškega šolskega društva 2. aprila je izjavil društveni predsednik kanonik dr. Kraus, da cenijo število društvenih članov nad 115.000. Glavni tajnik dr. Hinner je prečital veliko pozdravnih pism, pisali so med drugim: nadvojvodinji Marija Terezija in Marija Valerija, nadvojvoda Friderik in Franc Salvator, ministrski predsednik grof

Stürgkh in več ministrov, namestnik baron pl. Bleyleben, župan dr. Weisskirchner in drugi. Kardinal knez nadškof dr. Piffl, ki se zaradi romanja v Marijino Celje ni mogel udeležiti zbora, izvaja v svojem opravičevalnem pismu: »Nova Avstrija, ki se kuje v vročini svetovne vojne, potrebuje mladine, ki je vzgojena v ljubezni do Boga in do domovine.« Zvečer je bilo slavnostno zborovanje. Pomožni škof dr. Pfluger je podelil apostolski blagoslov; zborovalci so zapeli narodne himne vseh štirih zveznih držav.

— **Vojna statistika hrvatskega vseučilišča.** V zimskem semestru 1915/16 je bilo na hrvatskem vseučilišču 552 slušateljev, to je skoro dvakrat manj, kakor jih je bilo pred vojsko. Filozofov je bilo samo 79 (med njimi mnogo žensk), a pravnikov samo 325, dočim jih je bilo pred vojno skoro tisoč.

— **Stanislav Sucharda.** V Pragi je umrl dne 5. maja profesor Stanislav Sucharda, eden najodličnejših reprezentantov češkega kiparstva. Najslavnejše njegovo delo je kolosalni spomenik Palackega v Pragi. Sucharda je bil šele 50 let star.

— **V Samoboru** je umrl upokojeni ljudskošolski ravnatelj Ilija Mitrović.

— **Umrl je 14. oktobra 1915** v Jagodini v Srbiji Josip Podhradsky, 94 let star. Podhradsky je bil svoj čas urednik slovaških »Narodnih Novin«, ki so izhajale v Turčanskem Sv. Martinu, pa se je pozneje preselil v Srbijo, kjer je živel skoraj 50 let. Vest o njegovi smrti so prejeli sorodniki šele sedaj.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. G. na G.: Upravno sodišče je nedavno temu razsodilo, da ima rodovina vpoklicanca pravico do državne podpore od tistega dneva naprej, ko je vpoklicanec vstopil v vojaško službo. Neki kmet je bil namreč s svojo prošnjo za podporo od tozadevne komisije zavrnjen. Ko je pozneje prošnjo ponovil, mu je komisija podpora sicer priznala, pa šele od tistega dneva naprej, ko je kmet vložil drugo prošnjo. Kmet se je pritožil na upravno sodišče, ki je razsodilo v gori navedenem smislu. Svetujte torej prizadeti rodovini, naj se zglašijo na okrajni komisiji ter se opre na omenjeno razsodbo upravnega sodišča.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovankega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

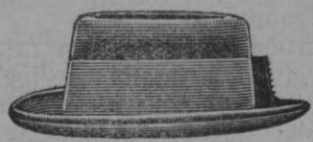
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. aprila 1916 **K 62.624-61.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejšo in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrirani cenik.

Podpisani želi dobiti zdravo deklico, ki je dovršila ljudsko šolo in bi bila, ker je sam brez otrok, v pomoč pri gospodinjstvu; prevzel bi jo eventualno tudi za svojo. Če bi kateri cenjenih tovarišev vedel za kako primerno deklico, blagovoli naj podpisane o tem obvestiti.

Fortunat Jelovšek, nadučitelj
Dramlje na Štajerskem

V globoki žalosti naznanjamo sorodnikom, znancem in prijateljem tožno vest, da je naš preblagi soprog, oče, tast in brat gospod

Janez Možina,

umirovljeni nadučitelj,

dne 4. junija 1916. ob 11. uri ponoči v starosti 75 let nenadoma v Gospodu zaspal.

Tuplo predragega rajnika se je blagoslovilo v torek, dne 6. junija, v hiši žalosti v Krčevini št. 2 ob 4. uri popoldne in se položilo na minoritskem pokopališču v Ragoznicu k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice so se služile pri o. minoritih v Ptujju dne 7. junija ob 8. uri zjutraj.

Dragega rajnika priporočamo v blag spomin in molitev.

Krčevina-Ptuj, dne 5. junija 1916.

Marija Marinič,

Mirko Marinič,

Helena Možina,

Otilija Strelec,

Franc Možina,

soproga.

hčeri.

brat.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje št. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijah knjig za potovalce po tvornih cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebniških trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

Najboljši pripomoček za priučenje

:: nemškega jezika je ::

Tumlirz „Nemška jezikovna vadnica za nenemške šole“.

Izdaja v 3 zvezkih:

I. zvezek
75 strani z 32 podobami,
cena vez. K — 80

II. zvezek
136 strani s 14 podobami,
cena vez. K 1 20

III. zvezek
180 strani s 37 podobami,
cena vez. K 1 80

s slovenskim besednjakom

k I. zvezku
23 strani, cena broš. 20 h

k II. zvezku
61 strani, cena vez. 40 h

k III. zvezku
85 strani, cena vez. 50 h.

Sestavil učitelj Andrej Rapè v Ljubljani.

Založil F. Tempsky na Dunaju.

Dobiva se v vseh knjigarnah.

Preizkusni izvodi za vpeljavo šol. vodstvom brezplačno!

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek . . . . . à K 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek . . . . . " " 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek . . . . . " " 1.—
4. A. Rapè: Dane . . . . . " " 1.—
5. J. Slapšak: Turki pred Sv. Tilnom . . . . . " " 1.—20
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel . . . . . " " —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim . . . . . " " 1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek . . . . . " " —60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek . . . . . " " 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek . . . . . " " 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek . . . . . " " —20